Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дена ◆ ЕРА, 21 ИЮЛЬ, 1983 ШУ. ◆ № 87 (5809). ◆ Мах 3 кап.

Хьалхалаттаращца нийсле!

ТIЕХХОАЧАШЪЯЬЙ 8 БЕТТА ПЛАН

Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьтта промышленноста 90 шу дузача цlейна сийлеица пакъабахара къахьегама вахе эттача Октябрьски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша хьинаре къахьегарцен дог дlоздоаха толамаш дахарцен жоп ду КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенешта. Цхьаккха бутт дlабахийтац цар тlаийца декхараш тlеххоачаш ца деш. Цудулья бурув тохара бархl бетта план кхочашъярах хаиал цаlе ахи бутт хьалха рапорт деннад цар. Тlъоалагlча июлага кхачадехьа сентябрь бетта чотагlа текад 460 метр бурув.

Балха ханах, буровой оборудованех бизза пайда ийбарах, къахьегамен производственнин дисциплина ма хетта чlоагlъярах, къахьегами социалистически яхьн кхетамца вlаштlехьаьккхарах къаьстта дика тоадаьд укх шера латтан ченаш техкарашта шоай деррига технико-экономически хьокхамаш а. Къахьегама овсарле лакхъера паччахьалкхен план 25,7 процент тlеххоачашъяьй цар. Хlаьта юкъера лаьрхlача хlара станокаца бетта бурув тохара сухала задани 27,9 процент тlеххоачашъяьй. Бурув тохарта дlабода мах лохбарах укх шера производствана цар баь пайда пхийтта эзар сом ба.

Уж толамаш доахача дизза диакъа а лоацаш, социалистически яхье хьалхара моттиг лаьккхарех я буровой начальникаш Колядно Николай Михайлович, Стеблецов Петр Григорьевич, Найпак Владимир Павлович ■■■ латтача бригадий коллективаш. Цар эггара хьалха рапорт деннад бархl бетта план кхочашъярах.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

МОНТАЖНИКИЙ ГIУЛАКХАШ

Дикача къахьегама толамашца пакъабоагlа РСДРП шоллагlча съезда шии болх дlаболабаь 80 шу дузача дена «Грознефть» объединенева чуйоагlача дlа-юха лелача механизированни колонна гlишлошъераш. Укх шера дlадахача халхарча ах шера планал совгlа 102 эзар сома мехьа гlишлон - монтажни балхаш даьд цар, 2,3 процент лакхъенай къахьегама овсарле, кхоьй дукха гlишлон материалаш, электроэнерги. Тlеххоачашъьяй кхыча технико - экономически хьокхамий план а.

Дика лел цар гlулакхаш укх июль бетта а. 290 эзар сома мехьа балхаш де дош деннад гlишлонхоша.

«Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдаьен хьадер дукхагlен хилийта!» яхача девизагlа коллективе шерра лаьржача социалистически яхье дани а хьалхле лелаеш хьабоагlа Къахьегама Цlена Байракха орден лелача Ибрагимова Марияс кулгалдеча бригада бетонщикаш, В. Спивака, В. Чевычалови верте латтача бригадий слесараш-монтажникаш, кхыбараш. Цар хlара дийнахьа 120—140 процент кхочашъю шоай сменни заданеш.

Технически нийса кулгалду монтажни балхаш деча участка къонача коммуниста, цхьоалагlча участка начальника Переверзев Владимира. Ах шера план 132 процент кхочашъяьй цун участка коллективо.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

СМЕНА КУЛГАЛХО

В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цхьоалагlча цехе кlеанга бац шоай декхараш массаза а цlена кхочашдеш, социалистически яхье хадданза хьалха латташ хиларца шоай новкъостийта хьокхам телаш бола технологаш. Цар цlераш йовзача хана эггара хьалхарчарца хьохаю бархlагlча установкера йоккхагlйола оператор, коммунистически къахьегама ударник, кагирхой хьехамча Шевченко Надежда Михайловна. Ткъаь итт шу дузаш латт балха моттиг ца хувцаш цу цхьан предприяте цо къахьега. Цхьаккха балха опыт а йоацаш, укхаза дукхьашха къахьегама никъ дlаболабаьча Надежда Михайловнас цу шерашка йоккха опыт lоаьяй шии балха тlа. Операторо гlонча йолаш болх бе йолаешна из хlанз йоккхагlйола операторий, установка смена кулгалхо я. Юкъьенца дена къахьегама никъ юха дlаболабе сайга аьлча аз сай професси кхыча цхьанкха балха гозалца хувцаргьйцар, яхаш дувц къахьегама ветерана. Ше де дезаш дар даим дика кхочашдеш хиларал совгlа, шии сменерча технологашка доаттlаш дар хьадехаш я кулгалхо. Цудухьа массане лоархlеши сийдеш я из.

Надежда Михайловна я цун смена а къахьегама вахе латтача хана цхьа моттиг нийсла установка технологически режим толхаль. Хlаьта къахьегама дисциплина телхаелга цlекдена дlадаьннад цун сменера. Ше дукхача шерашка lоаль балха опыт, дикагlйола балха методаш йовзийташ Надежда Михайловнас хьалкхебаь технологаш итташ ба цу предприяте а кхычахье а къахьегаш.

Смена чакхъьлча цlаяха сиха ди лац йоккхагlйола оператор. Вахтоеи журнала тlа цо дlаязду шии смена вахте латтача хана нийсдена кхочамбоацараш, тlайоагlача сменана дукхагlа терко е еза моттиглаш дlа а ковзийташ. Цу гlулакх укхаза эггара хьалха дlадоладаьрех цаl я Надежда Михайловна. Цу гlулакхага яьхай цо кхыйола сменаш. Цудухьа кlеаигагlа хьовзамаш хул установка балха тlа.

Хьайнела къахьегаш бола нах массаза а хиинаб вай мехка сийдолаш. Царех цаl я йоккхагlйола оператор Шевченко Надежда Михайловна. Хьинар кхо цо деш болх а беш, цо даьхача толамий лакха мах баьб Даьхсо. Цун наькха тlа лелаш я Къахьегама Сийлен кхоалагlча степена орден, Ленински юбилейни медаль, ворхl - бархl «Социалистически яхье моттъаьннар» яха сийлен эlакаш. Ийслагlчен иттлагlчен вlаште летташ ударник я из. «Мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьттахимически промышленноста заслуженни болхлой» яха сийлен цlи енлай Надежда Михайловнана. РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота а йолаш итташ я цуна тийнна грамоташ. Хlаьта тийннакхы дола совгlаташ, ахчан премеш чот яь вагрвоацаш дукха да. Уж совгlаташ дукхьал шийна карагlдийнача дикача гlулакхех тийнарг лархlаш цо, царех дакъа доал тха берригача технологий, яхаш дувц Надежда Михайловнас. Лакхе белгалдаьхача совгlаташ кхы а дикагlа болх белга шийгара дlадехилга кхетадеча цо шии хьинар кхо па деш къахьег пятилетка кхоалагlча шера а.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТlА: йоккхагlйола оператор Н. Шевченко.

И. ПЛИЕВА сурт

Декхараш кхета а деш

Цхьайттаалагlча пятилетка кхоалагlча шера шоаш тlаийна доккхий социалистически декхараш толаме кхочашдара, торонехи кхочамехи бизза пайда а эцаш, хьинар айдеина къахьегаш ба тха колхоза хьайбаш лелдераш.

Хьалхарча ах шера планагlа 720 тонн шурей 190 тонн дулхи дохка дезаш дар тхо пачхьалкхенга. Уж планаш дикка тlеххоачашъе низаш дlанхьачад. Хlаьта планал совгlа шура ехкай 60 тонн, дулх — 67 тонн. Дlадахача шера цу юкъа ехкача хьайбай продукташца нийсйича укх шера шура 88 тонни дулх 43 тонни дукхагlа дехкад. Хlанз юкъера лаьрхlача хlара дийнахьа пхи тонн шура йохк оаха пачхьалкхенга.

Бетташ 735 етт а болаш ма ь а хьайбай ферме 2680 бежан да кхоабаш. Хlаьта детташ дола доахан леладу оаха ший ферме.

Колхоза хьайбай фермашта юкъе яьржача социалистически яхье эггара дикагlа ■■■ Вышегуров Ибрахlима Мовлдя бригадир а волаш Мак Нина Семеновна зоотехник а йолаш йолча ферма коллективо. Бетташ 416 а болаш 495 етт ба цига кхоабаш. Хlара дийнахьа 3900 килограмм шура йохк пачхьалкхенга цу ферма коллективо. Дикка тlеххоачашъяьй ах шера план. Хlаьта соахка цу юкъа ехнача цуна нийсйича укх шера схьа шура 85 тонн дукхагlа я.

Ткъаь бархl доярка я цу ферме хьаьнала болх беш. Царна юкъе къаьстта дика къахьег Идигова Байсаре. Шера планагlа яккха йоагlар 2000 килограмм йолаш ялх бетта хlара ше хьожаеь lетта гlара 1600 килограмм гаргга шура яьккхай цо. Хlаьта 1300 килограмм совгlа шура яьккхай хlара lаттагара, шера планагlа яккха йоагlар 2500 килограмми социалистически декхарех 2700 килограмми йолаш Ленина орден лелаеш йолча Калиматова Лаьтlамата. Царгара масал хьа а эцаш къахьегаш ба дукха доиркаш. Хlаьта царна юкъе белгалбаьннаб Фаргиева Золовбаш, Куртоева Зина, Бабичева Валентина, Калиматова Хамсат, кхыбараш.

Телха ца еш чlоагlа терко тlайояийташ кхочашъю ферме хьайбаш кхабара рациони ден порядоки. Хlора lатта дийнахьен буси юкъера лаьрхlача 50 килограмм моша доакъари 300 грамм концентраташи лу. Хlара lаттагара дийнахьа йоаккха шура 9 килограммага дlакхоачаьй, 3,6 процент а цун хьоанал. Пачхьалкхенга мел йохка шура цхьоалагlча сортагlа а я.

Уж толамаш доахача доккха даакъа лоаш тlехдина доаханга хьожача скотникаша Евлоев Хьамзата, Газиев Махьмада, Улесов Ивана, Реутов Владимира. Цар шоай ханнахьа доежаде арадоах доахая, кхы эшаш дола lумал ду, доаркашта новкъостал ду сайрийна уж кховбача хана.

230 къона бежая а да цига кхоабаш. Царга дика хьож Сафонова Антонина, Лисица Мария, Гупала Антонина, Оздоева Мария, Дасятова Любовь, Котиева Мария. Планагlа кхета доагlар 500 грамм долаш цар хlара дийнахьа 555 грамм дозал lотlадеттадолийт. Цхьаккха бежан ■ къастийташ хьа а боагlа.

Ферме дика вlаштlехьаьккхай социалистически яхь. Цигарча цlеча уголоке хьалтеха йоалл колхоша а хlаьта цу ферма а укх шерара планаш социалистически декхараши, йолаш и социалистически яхьа экран, хоза кийчъяь хьайбаш леладечун оагlув, атеиста моттиг.

Хlара дийнахьа хьокхамий улга тlа баь болх дlаязбу, цига ха йиш я хlара доирка даьнкхи вlаши мел да а. Арахец «молнияш», «къахьегама листокаш», ферма коллектива карагlдьннараш дувцаш каст-каст арахец пенгазет а. Долаш да галеташ, журналаш, хьаке бeзам болчоо — телевизор.

Каст-каста ферма болхлошта лекцеши докладаши еш хул культура. Цигlара балхахой, художественни самодеятельноста оттаду концерташ, хlара бетта дlаэза хьахьокх художественни кинофильмаш.

Ферма коллективаца хаддаьза бувцаш лоаттабу, хlаьта фу эш, мал эш а хьож колхоза председатель Ясинецкая Людмила Петровна, керттера экономист Коваленя Надежда Гавриловна, племенной гlулахьа вола зоотехник Чечин Борис Иванович, МТФ № 2 ветеринарни лор Толдиев Хьажбийкара Бембулат. Доклада ши лекцеши ешаш хул уж а.

Ферма цlеча уголоке совет вlашагlъеллай. Цо боккха болх чакхбоах фермера ден порядоки хьайбаш кхабара рациони йиза чакхълхийтара, къахьегама дисциплина цхьанна бохлочо ца толхаяра, массане а шоай декхараш толаме кхочашдара. Цу совете хьинарe даакъа лоаш МТФ заведующе Вышегуров Мовлде, фельшера Касаткина Азас, доярка Сухорукова Верас.

Цу совето шоай ханнахьа балха хьа ца ухаш болча доиркай Калиматова Светланай, Ахматова Маликай, Баркинхоева Фонай гlулакхаш дийнад. Хlаьта бехк а баь пхи процент хlараме бетта алапи лох а даьд. Цул тlехьагlа къахьегама дисциплина толхаяь моттиг хиннац.

Иштта, шоай торонехи кхочамехи ма нога пайда а эцаш мехка lхачал программа кхочашъеча шоай ма хулла доккхагlа даакъа юкъедаьха гlертащ низаш оарцагlдаьха къахьегаш ба тха колхоза хьайбаш лелдераш.

Р. ДУБИНЦЕВА,
Сунженски района Цlе-на Эскара цlерагlча колхоза керттера зоотехник.

БАЛХАШ СИХДАЬД

Лоацача юкъа 210 гектара тlара мукх чуийца а баьккха хlанз сихбенна кlа чуэцаш боахк Назранера lаьший - Юрта хьалбодача наькъа йистерча кхашка «Энгельсски» совхоза къахьегамхой.

Укхаза нийсвелар тхона совхоза директор Галиев Яхьъя, ялат чуэцара вlашагlъеллача комплекса начальник, совхоза керттера инженер Гагиев lаббас, партийни организаце секретарь Газдиев Муса. Уж ялат цlена чуэцара тlахьожам лоаттабеш ба.

— 1420 гектар кlа а долаш 1840 гектара тlара ка бола ялат чудероаде дезаш да тхо укх шера. Цувах дукхагlдар хьенхари ардаря къаьсткъаьста а долаш чудерзаде лаьрхlад. Хlанз укх № 1 йолча бригада 850 гектара тlара кlа чуэпаш доахк тхо. Тlахан мара дlаболабеннабац укхаза болх. Селхан дийлхача догlо новкъарле йир тхона, — йоах Гагиев lаббаса.

Цу дийнахьа цига чуийна даьккхар 60 гектара тlара ялат. Планагlа яккха йоагlар 18 центнер йолаш хlара гектара тlара 19,5 центнер кlа даьккхад. 19 комбайн йоал кхай тlа болх беш. Ялат кахарех йоуллаш боахк жаткашца Гагиев Сали, Костоев Йоакъаш, Эльдиев lаьла. Хlара дийнахьа 130—150 процент кхочашъю царех хlаране шии сменни норма.

Ялат оардаш бархl комбаин я. Дика къахьегаш хьабоагlа комбайнераш Эвлжев Мухьмад, вежарий Хидриевгlар Руслани Башири. Шоайна социалистически яхье а баьнна къахьег цар. Юкъера лаьрхlача хlаране 130—140 процент кхочашъю сменни норма.

Центральни хьатlа ялат дlанхухьаш ба шофераш Гагиев Ибрахlим, Костоев Мухьмад-Башир, Дзейтов Дауд, Мержоев Мухарбик, кхыбараш. Бархl-бархl рейс ю царех хlаране дийнахьа. Цхьа минут ха зехьа лкхийтац цар комбайнашна шоей бехкагlа сайца латташ.

10—12 дийнахьа дерриге ялат чуийна даккха дьина социалистически декхар тlаийнад совхоза болхлоша. Кхай тlа йолаш я сварка, еза оатхалаш а йолаш «Летучка» яха машин, комбайнашта доагор чудотташ йола бензовоз, механизаторашта кийчбу бlайха кхача.

Дика вlаштlехьдаьккхад укхаза социалистически яхь леладра гlулакх а. Кхай тlа латт дlа-юха кхувла агитационни вагончик. Цунах хьалтеха доахк плакаташи лозунгаши. Хьалхле лелаечар спискаш йоахк, хlара дийнахьа баь болх гуш бе, социалистически яхье хьалхле йоахараша карара каре тела цlе вымпели ахчан премеши тел. Цу дийнахьа комбайнера Гагиев Салехен шофера Гагиев Ибрахlимаи къахьегама овсарле къаьстта лакха йолаш болх барах премеш елар.

Совхоза кlа чуэцара балхаш сихденнад. Дика хьалкхедаь ялат пхьаккха хlама а ца доиташ чуэцара яхье а баьнна хьанер кхо па деш къахьегаш ба укх деношка наьсархой.

А. САГОВ.

ЛОАЦЦАЧА ЮКЪА ЧУИЙЦАД

Цхьан кlерагlа дерригa ка бола ялат чуийца даьккхад Шалински района «Предгорный» совхоза болхлоша. 21 комбайн чуйодаш вола мехотряд вlашагl а елла цхьаккха хlама ца дойташ чуийцаб хьувзаьам. Пачхьалкхенна дlаденнад 1182 тонн ялат.

Тlехдика къахьийгад комбайнераш Кадиев Мурад, Арсамерзоев Ханпаша. Барсаев Ваха юкъе болча комсомольско-кагирхой звенос. Цар 300 гектара тlара ялат хьекха lо а диллад, цох 141 гектара тlара дар аьрда а аьрдад.

Хlаьта комбайнерашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле яьккхай Кадиев Мурада. Цунна карара кара тела цlе вымпел еннай.

Хlанз фуна лаьрхlа дола дукхача шерашка lоаьалча баьций гl чуэза кийчлуш ба механизатораш.

[illegible]

ОФИЦИАЛЬНИ ДОТТАГIЛЕН ВИЗИТАЦА

КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето йийха 18 июле официальни доттагlлен визитаца Москве кхаьчай ВСРП ЦК Хьалхара секретарь Янош Кадар керте латта Венгерски Халкъа Республика партийно-правительственни делегаци.

Внуковски аэродроме самолет lоаеча Янош Кадарген делегаце кхыча членашца дlайха моарцал хьаттар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела, СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министра А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела Г. А. Алиева, КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара М. С. Горбачева, КПСС ЦК секретара К. В. Русакова.

ВНР партийни пачхьалкхени деятелашта иштта накъабаьхкабар СССР Министрий Совета Председатела заместитель Н. В. Талызин, ВНР-ра СССР посол В. Н. Базовский, кхыбола официальни нах.

Накъабаьхкарашца вар СССР-ра ВНР посол Ш. Гайпал. Хььшашка тlоараш детташ моарцал хьаттар столица къахьегамхой жималаша, Москве дешаш а бола беш а болча ВНР гражданаша.

Аэродроме хьалхайхир ВНР-и СССР-и пачхьалкхен байракхаш. СССР Гершашцарча Нахий кхаь тайпа — латтан тlарча осна-рий, Тlема-Фецарча Низай, Тlема-Форда Флота викалех сийлен ха оттадир. Оркестро лекхар шии мехка пачхьалкхен гимнаш.

А. А. Громыкос Я. Кадари советски тlемахой строяна хьалхашка гlолла чакхбьлар.

Аэродроме тlаэцар чакхдаьлар сийлен ха чакхдоалаш.

Вежарашка болча мехкара хььший Кремле дlабахар.

Кремле. Йоккхача Кремлевски дворецa хьалхашкарча майда тlа Янош Кадарген делегаце кхыча членашнеи дег тlара, вежарашха моарцал хьаттар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова.

Кремле вlашагlкхетача бар новкъостий А. А. Громыко, Г. А. Алиев, М. С. Горбачев, В. И. Долгих, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков, кхыбола официальни нах.

Хьалхъайнр ВНР-и СССР-и пачхьалкхен байракхаш.

Кремле официальни вlашагlкхийттача хана новкъосташа Ю. В. Андроповеи Я. Кадареи лоацца къамаьл хилар.

Мотоциклистий эскорт уллув а йолаш автомашиний кортеж дlайодача улицашкен майдашкен хьалъэна яр ВНР-и СССР-и пачхьалкхен байракхаш, моарцал хоатташ йола транспаранташ. Дlайодача новкъа делегаценга дlайха моарцал хеттар москвичаша.

(ТАСС).

Новкъосташа Ю. В. Андроповеи Я. Кадареи вlаши даь къамаьл

19 июле КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Ю. В. Андропов вlашагlкхийттар Венгерски Халкъа Республика партийно - правительственни делегацена керте латта ВСРП ЦК Хьалхарча секретараца Я. Кадарца.

Новкъосташа къамаьл деш вlаши хоамаш дир КПСС XXVI съездой ВСРП XII съездой оттадаь лоархlамегlа дола декхараш кхочашделга мишта лел, экономикана интенсификаци елга сихдара, социалистически демократи шеръяра, халкъа вахара хьал тоадара практически деш долчох.

Ю. В. Андроповеи Я. Кадареи раьза а болаш белгалдир вежарашка йолча шии партеной мехкаи юкъера гlулакхаш толаме дегlаухилга. Белгалдир марксизма - ленинизма, социалистически интернационализма принципий дарда тlа Советски Союзаи Венгрени юкъера бериате вlаши цхьана леладу гlулакхаш дlахо чlоагlдара дерригe хьалаш долаш долга. Цунна бола тешам ба, йоалар вlашагlкхийттача, советски венгерски халкъий хьашташ цаlеш хилар. КПСС-и ВСРП-и юкъера бувзамаш цаладдаш чlоагlлулга, вlаши тешаш, хlанзарча замаи лоархlамеча дешай хьакъехьара уйла цаl хилар. Варт баьб партийни балха опыт дlахо дlа-юха тела, дерригача боарамашка партешта юкъера бувзамаш чlоагlде.

Белгалдаьд социализма lалъмате йоккха духовни потенциал, капитализмаца тlех низ хилар тlа-тlа дизагlа дlагойтанза, вежарашка йолча партей идейно - кхетама болх бердача строяна ковстагlал доача буржуазни идеологева хьадда къовсам лоаттабара гартабигалза барзбоашилга.

Шинна а оагlоно дlанхайкадир Варшавски Договорен Вlаши Экономически гlо дара Советен гона чу политически, экономически, идеологически, кхыча доакъошка вlаши цхьана бена белхаца айхха дувзаш вlаши гlулакхаш леладелга хадданза чlоагlде шоаш гlертилга. Белгалдаьд дунен цlаманех техникаиех карагlдаьнна эггара доккхагlдараш чоте а эцаш социалистически экономически интеграци чlоагlъяр лоархlаме долга. СЭВ-е цуна гlо дергда лакхехьарча боарамерча экономически совещане.

Арахьар политически проблемаш ювцаш хьаьвлар США-и НАТО-и милитаристски гlозараш Европех дунен тlеи тlема ниваш цхьатара хилар толхаде гlертаро оттаяь дунен халкъашта юкъера хьал ирдаларо цlенхаштта сагото яйтилга. Цунца дувзадена баьдаьд Варшавски Договора Организаце Политически консультативни комитета Пражски совещанен укх шера 28 июне вежарашха долча мехкий кулгалду партийни пачхьалкхени деятелаш вlашагlкхийттачен хьалхаьнкка, тlема кхерам дlабаккхара, дунен халкъашта юкъера кхохкаи кlаьдбара тlаерзаь программа вахаре чакхъяккхара тlа-тlа дукхагlа низаш тlаакхийта лоlам болаш хилар.

Къаьстта белгалдир, дунен халкъашта юкъера отношенеш уяхцlена ерзаяро интернациональни барт чlоагlбар, империализма агрессивни, халкъашта духьаларча политикаш, герашца кийчлулга сихдара дирст йоллари мошар лоаттабари бахьан лоаттабеча къовсаме коммунистически болхлойи партешта юкъе цхьана леладу гlулакхаш шерагlа лeладер дlадехилга.

Новкъосташа Ю. В. Андроповеи Я. Кадареи даь къамаьл дег тlарча, доттагlлен, дерригача лийцача дешаех вlаши дувцар кхетадеча хьале чакхдаьлар.

(ТАСС).

Укх шера шоаш хьалхехаь сом чуэца болабаьб Урус-Мартановски района Мичурина цlерагlча совхоза бешамаш лелаераша.

Къаьстта хьинар айдеина къахьегаш ба Бибулатов Абоянте кулгалдеча № 13 йолча бригадера болхлой. Цар декхар тlаийцад пачхьалкхенна 280 тонн lажаш дlачубала. Из толаме кхочашдаре шоайла социалистически яхье а баьнна уж чуэцаш боахк болхлой. Хlаьта царна юкъе эггара дукхагlа lажаш хьабоах шоей дийнахьара балха нормаш дикка тlеххоачаш а еш Бикаева Аьсетеи Амерханова Аминатеи.

СУРТА ТlА: звеньевая Мусаева Совдат, бригадир Бибулатов Абоянт.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ЦХЬАН МУГIАРЕ А ЛАТТАШ — ЛЕРХIАЧУНГА

1983 шера хьалхарча ах шера КъулбаседаКавказа вежарашха йолча автономни республикашта юкъе яьржа хиннача социалистически яхъа итогаш яьй

Цхьайтталагlча пятилетка юкъ сехьаенна, Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикай къахьегамхошта, деррига советски халкъа санна, ма юкъ белгалъяьлар КПСС XXVI съезда, цул тIехьаrIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш, Кхачан программа, энергетически, халкъа боахама, кхыйола программаш кхоачашъяра тIехь балха масса а йолча участкашка хьинаре къахьегарца.

Къахьегама коллективашка балхаш дайд арахеца продукци дикагIа хилийтара, юкъарчa производства эффективность лакхъяра, материальни энергетически ресурсашта кхом барви хьурмат даран, къахьегама дисциплина чIоагIъяре, балха ерригача участкашкара бехктокхам айбера.

Итогаща хьахьокхаш ма хиллара, 1983 шера хьалхарча ах шера ерригa керттера планови заданеш толаме кхоачашъяьй. Автономни республикаш экономически социальни дегIахувлара даьккъе кхаьккха цхьа гIа дIахьалхашкаьа баьккхаб.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.), июньски (1983 ш.) Пленумий решенеша, цига къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара ножкъоста Ю. В. Андропова яьча выводашеи положенешеи дегаш гIоздаьха бола вежарашха йолча автономни республикай къахьегамхой бIубенна ба шоаш даьха къахьегама толамаш чIоагIдаь ца Iеш, уж кхы тIа а тоадергхиларах, лоацпача хана балха цхьайолча участкашка тIехьадусаш хилар дIадоаккхаргхиларах.

Пятилетка шоллагIа ах юкъ дIайолаьь бола автономни республикай къахьегамхой дог тийша ба хьинаре къа и хьегаш 1983 шерен бIарччача цхьайтталагIча пятилеткин планови заданеш толаме кхоачашъергхиларах.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Ерригача вежарашха йолча автономни республикай индустрей болхлоша толаме кхоачашъяьй продукци маьхала яккхара 1983 шера хьалхарча ах шера план. Пачхьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа мехнага дIакхаьчай итташ миллионаш сомий маьха тайп-тайпара продук[illegible].

Хьалха дIалхача хана санна социалистически яхье хьадка латташ ба хIара республика экономически потенциала хоадамбеча индустре керттерча довнъой болхлой — мехкдаьттахой, мехкдаьтта чанхдоахараш, металлургаш, энергетикаш, машинашъераш.

Мехкдаьтта, газ, электроэнерги яккхара, металл, машинаш, оборудовани, прибораш арахецара ах шера программа толаме кхоачашъяьй автономни республикаша.

Халкъа эша товараш дукхагIа арахецара, цар дикал лакхъяра партен правительствав яь указанеш кхоачаш а еш, индустре яйгача, кхачан промышленноста болхлоша толаме кхоачашъяьй халкъа эшаш дола товараш арахецара планови заданеш.

Къаьстта чIоагIа терко еш балхаш дир уж товараш дукхагIен цар дикал лакхагIен хилийтара.

Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша планал совгIа арахийцар 7 миллион сома маьха халкъа эшаш дола товараш, 1982 шера хьалхарча ах шера арахийцачул 7 процент дукхагIа хилар уж.

Халкъа эшаш дола товараш арахецара даьккъе дика къахьегама толамаш даьхад Дагестански АССР, Черсий-Балкхарой Къулбаседа-ХIирийн АССР яйгачен кхачани промышленноста болхлоша.

Автономни республикай предприятешка дукхагIа арахец мебель, барзкъаш, кога тIирс, трикотажни изделеш, кхачани продукташ.

Хьалхарча ах шера дика болх бир нормативно-цIена продукци арахецарга хьежжа мах беча системага яьинача предприятеша. Нормативно-цIена продукци арахецара ах шера план дикка тIехкхоачашъяьй.

Къахьегама коллективай керттера итог я производства эффективность дикка лакхъяр. Къахьегама дисциплина чIоагIъярах, бехктокхам айберах заводий, фабрикай, промышлей коллективай вIаштIехьдаьлар къахьегама овсарле лакхъе, арахецача продукцега дIадодаш дар лозде. Черсий-Балкхарой Къулбаседа-ХIирийн АССР тIа мел кхийтта промышленни продукци хьахинзай къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа.

Цхьабакъда, ах шера итогаша хьахьокхаш ма хиллара цхьайолча предприятешкен участкашкен лакха овсарле а йолаш хьинаре къахьийгацар. Йолаш йолча торонех хIана а тIехьа бизза пайда ийбац, продукци маьхала яккхара 1983 шера хьалхарча ах шера план кхоачашъяьац цхьайолча предприятеша. Моттигаш нийслу предприятеша боагIача бояраматIа болх ца беш, производственни мощносташ йизза нара ца ерзаеш, ма хетта дика къахьегам вIаштIехьа ца боаккхаш, балха ха зезье йоаеш. Уж дерригаш а IатIъаш да коллективай производственни балха тIа.

Масса а тайпа йолча ассортиментах продукци арахецара план кхоачашъяьац дукхача коллективаша. Товарий дикал, къаьстта а халкъа эшача товарий яр. цхьайолча предприятешка хIана а тIехьа лоIа я. Уж кхоачамбоацараш дIадахара шоай низаш тIадерзаде деза массе а болча кулгалхоша, специалисташа, къахьегама коллективаша.

Индустре болхлошта хьалхашка доккхине бехктокхамех декхараш латт. хIара производственни коллективаш сийлен гIулакх да цу декхарех толаме лоархIаелга. цхьайттталагIча пятилетка кхоалагIча шера отталь ерриги планови заданеш тIайийца социалистически декхараш толаме кхоачашделга.

Маьхала яьккхача продукце план кхоачашъяр

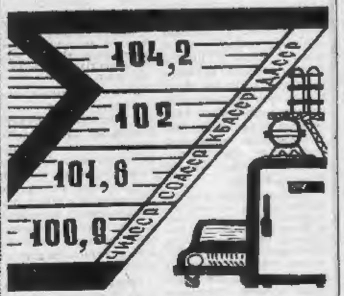

ПРОМЫШЛЕННОСТЕ ГIОЛЛА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

(процентаща)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Маьхала яьккхача продукце план кхоачашъяр	100,9	101,6	102	104,2
Къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	100,9	102,4	101,9	103,2
Промышленни предприятей дукхал	144	141	129	195
Церех продукци маьхала яккхара план кхоачашъяьаза ярш	5	9	5	4

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

1983 шера хьалхарча ах шера дика къахьегама толамеш даьхад шоай балха тIа дукхача подрядни гIишлош организацеша. Эксплуатаце дIаеннад цхьайола лоархIаме производственни объекташ. Нохч-ГIалгIайчен подрядни гIишлон организацеша дикка тIехкхоачашъяьй шоай низаца подрядни балхаш дара ах шера программа. хIаьта Къулбаседа - ХIирийчен гIишлонхоша дикка дукхагIа пайда ийцаб хьахьожальча средствех 1982 шера хьалхарча ах шера капитальни гIишлош хьалъеча пайда ийцарел.

Автономни республикаша къаьстта чIоагIа йовхо еш да социально - культурни гIуллакхашта йола объекташ — школаш, наха чубаха цIенош, больницаш, деша даха ха йоацача берий учреждениеш, кхыяраш эксплуатаце дIаялара.

Наха чубаха цIенош эксплуатаце дIадалара йола ах шера план толаме кхоачашъяьй Нохч-ГIалгIай, Черсий-Балкхарой АССР гIишлонхоша, 1982 шера хьалхарча ах шера эксплуатаце дIаденнача цIеноел дикка дукхагIа наха чубаха цIенош дIаденнад укх шера цу юкъагIа Нохч-ГIалгIай, Черсий-Балкхарой, Дагестански АССР-шка.

ГIишлош хьалъеча организацешка балхаш даьд къахьегама дисциплина чIоагIъеш, гIишлош хьалъеара гIуллакхаш тоадеш. Цу дерригнеша а торо хилийтар дукхача подрядни коллективашка къахьегама овсарле лакхъе.

Цхьабакъда, капитальни гIишлош хьалъеча хIана а тIехьа долаш да цIенхошттара кхоачамбоацараш. Бизза пайда ийбац хьахьежаеча капитальни вложенеех, хьалъь гIишлош во я хьаш нах летк ьаш дукха моттигаш нийслу. Уж кхоачамбоацараш дIадахара автономни республикай гIишлонхоша де дезар да кхы а хьинарегIа къахьегийта, объекташ эксплуатаце дIатела еза отталча ханен лакха дикал йолаш.

КАПИТАЛЬНИ ГIИРСАШ ХЬАЛДАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

(процентаща)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Пачхьалкхен капитальни вложеней лоэтатах пайда эцар	91	99,1	101,1	94
Соахка укх хана хиннйчунца нийсдича	[illegible]	111,9	108	107
Шу доладелча деза шоай низаща подрядни балхаш дара план кхоачашъяр	103	97,7	99,2	94
Наха чуIе цIенош хьалдаь дахара план кхоачашъяр	[illegible]	87,3	107	95

Соахка укх хана хиннйчунца нийсдича	151	85,9	2-зза	118
Къахьегама овсарлен план кхоачашъяр	99	99,7	97,4	[illegible]
Соахка укх хана хиннйчунца нийсдича	102	103,4	[illegible]	103

ЮРТА БОАХАМ

Автономни республикай юрта боахама къахьегамхоша шоай къахьегама низаш тIадерзадаьд Кхачан программа кхоачашъяра.

Колхозийи совхозийи кхашка дика вIаштIехьдаьха чаккхдаьхар бIаьстан юкъе ялаташ дIадера дола балхаш, гураль дIадийна алат чуйида доалаш латт, доакъар нийдеш да. Соахка хьалхарча ах шера хиншрел дукхагIа да доахан, лакхъенай хьайбай продуктивность.

Ерригача автономни республикашка дукхагIа а йоккхаш йола шура, деттача доахана продуктивность лакхъенай. Дикка дукхагIа дулх доаккх Нохч-ГIалгIайи Къулбаседа - ХIирийн АССР боахамашка, цуца цхьан хана доахан дукхагIа а хулийташ.

Кулгалхоша, специалисташа, хьайбаш леладераша дукхагIа йоккхо ю доахан чукхабара, уж Iаьяра ца дисийтара. Цудухьа дула промышленносте дIателаш дола доахан тоаденнагIа а дукхагIа дулх дулаш а да.

Автономни республикашкарча хьайбаш кхоабараша шоай хьинар кхо ца деш къахьегарех доахан, коа тIара оалхазараш, шура, фуаш доахара ах шера план толаме кхоачашъяьй. Цул совгIа, соахка хьалхарча ах шера пачхьалкхенга ехначул дикка дукхагIа ехкай хьайбай продукташ.

Хьалхедаь алат хаиахьа чуэцар, из ца дойтар, деррига а из чудена даккхар юрта боахама дерригача къахьегамхой керттерча декхарех ца! да. ХьатIадоагIача Iаьнара доахан дахара юкъарча хьайбашта мел эшаш дола доакъар Iалашде, хьайбай боахаме даьха толамаш чIоагIдаь ца Iеш, уж кхы тIа а тоаде деза.

КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ ЯККХАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

(процентаща)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Соахка укх хана хиннйчунца нийсдича дулх даккхар	152	113	96	99,7
Соахка укх хана хиннйчунца нийсдича валови шура яккхар	111	101	100,2	100,1
Кхоабача цхьан Iеттагара даьккха шура (кг)	1065	1195	1173	899
Соахка укх хана гуддераша нийсдича гуддь вотала фуаш	113	90	105	100,3

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ КИИЧЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

(процентаща)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Хьайбаши оалхазараш	114	102	108	105
Шура	103	102	100,3	101
Фуаш	118	102	102	103
Соахка укх хана хиннйчунца нийсбича хьайбай продукташ кийчъяра боарам				
Хьайбаши оалхазараш	108	109	102	104
Шура	112	103	102	103
Фуаш	105	100	100,9	99,8

ТОРГОВЛИ

Бахача наха гIуллакх дара йола керттера сфера лоархIача торговле болхлоша шоай къахьегама низаш тIадерзадаьд отталь планаш толаме кхоачашъяра, бахача наха гIуллакх дара культура лакхъяра.

Городашка а юрташка а боох бе йолайоаийташ я керда тинаш, столовеш, кхыйола торгови предприятеш, нахага доахаш дола промышленни кхачани товараш дукхагIа кулаш латт.

Нохч-ГIалгIай АССР пачхьалкхени кооперативни торговле розничи товарооборот, юкъара кхача а тIехьа дIалаьрхIача, 1983 шера хьалхарча ах шера, пIаша нийсдеча маьхашка диллача, соахка цу юкъа хинначул 4 процент дегIаенай. хIаьта потребкооперацe договорах оттабаьча маьхах ийца а ийца ехна юртбоахама продукташ 21 процент дукхагIа я.

Юкъарча кхачан предприятеша шоай продукци йохкара ах шера план 104 процент кхоачашъяьй.

Цхьабакъда, из иштта дале а культурно-бытовой гIуллакхаштен коа-картен эшача товарий даьккъера тIа-тIа дегIаухаш дола маьха хьашташ дизза кхоачашдац, эсала юкъекхуьь товарооборота моттигера ресурсаш. Йадархош та гIуллакх дара культура а ма хетта дика яц. Уж кхоачамбоацараш дIадахара тIадерзаде деза шоай низаш торговле болхлоша.

ТОВАРООБОРОТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

(процентаща)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Пачхьалкхени кооперативни торговлей розничи товарооборота план кхоачашъяр — ерригa	[illegible]	96,5	99,4	99,3
Цу даьккъе:				
Розничи товарооборот	[illegible]	96,3	99,4	99,2
Общественни кхачай товарооборот	99,7	96,4	99,8	100,7

БЫТА СЛУЖБА

Автономни республикай быта служба болхлоша толаме кхоачаш тIехкхоачашш яьй бытовой гIуллакхаш дара 1983 шера хьалхарча ах шера план, бахача наха даь бытови гIуллакхаш дикка дукхагIа да 1982 шера хьалхарча ах шера даьрел.

1983 шера хьалхарча ах шера дукха мероприятеш чакхъяьхай бахача наха хьашташа дIа ма леххара быта служба предприятей балха режим эргаинкхара.

Цхьабакъда, быта служба болхлоша кхоачашде деза халхашка латташ дола декхараш доккхийи бехктокхамеи да. Эггара хьалхарча даьккъе лакхъе еза бахача наха гIуллакх дара культура, чакхъяха еза юрташка бахача наха бытови гIуллакхаш дола дегIанхувлара тIаероаль йола мероприятеш.

ВАХАЧА НАХА БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ ДАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

(процентаща)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Шу доладелча деза бытовой гIуллакхаш дара хьалхарча боарама план кхоачашъяр	102	101,1	102	102
Соахка укх хана хиннйчунца нийсдича — дерригаш	100,6	103,0	109	111
Цу даьккъе: юрташка	[illegible]	102,7	111	106

Бытовой гIулакхаш дара план кхоачашъяр

Пачхьалкхени кооперативни торговле розничи товарооборота план кхоачашъяр

Шоай низаца подрядни балхаш дара план кхоачашъяр

Наха чуIе цIенош хьалдаь дахара план кхоачашъяр

Соахка укх ханарчунца нийсдича дулх даккхара план кхоачашъяр

Соахка укх ханарчунца нийсдича шура яккхара план кхоачашъяр

Къамалешкара—хьаддача гIулакхашка

ДОТТАГIАЛО ХЬИНАР СОВДОАХ

Хьинаре къахьегаш, вIашн тIера болаш, барттайна бах Нестеровке вай мехкарча 20 къамин викалаш.

Станице баха нах дукхагIа бараш болх беш ба «Путь к коммунизму» яхача тха колхозе. Цудухьа колхоза партийни организаце чIоагIа терко ю станица бахархошта юкъе интернациональни, атеистически кхетам балара болх леррттIа дIабахьара. Из болх беш тайп-тайпарча формех ма хулла дукхагIа пайда эц гIерт партком.

Каст-каста чакхйоах бе-бе мероприятеш. Моттигерча культура ЦIагIа деадеш регистраци ю саг яр-яхара, бер хьажлара, салеIара, доттагIала сайренаш ю, каст-каста, вIашагI а кхийте дагардар дувцаш хул бе-беча воахалий викалаш. Станице шн школь, детсад, «Аьрве» яха кагирхой кафе я.

Къахьегама коллективашка вIашн уллув болх беш ба тайп-тайпарча къамех бола нах. Цар вIашн гIо ду, шоайла опыт, балха говзал дIа-юха лу, дика а во а цхьана декь.

«К-700» яхача йоккхача трактора тIа болх беш ба гIалгIа Оадоев Мухьмадя эрсе Мариньчев Александри. Цар дика толамаш доах. Тел хаяц-балха дисциплина хьинаре даакъа лоац юкъарча балха юкъе.

Козлов Виктор керте латтача бригаде масал гойташ болх беш ба гIазгIужке Рамазанов Сергей, эрсе Лысенко Дмитрий, гурже Тушишвили Константин. Шоайла тIера болаш, хьинала къахьег цу наха.

КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК майски, ноябрьски (1982 ш.) Пленумий решенеш кхоачашьеш «Путь к коммунизму» колхоза колхозхой хьинаре къахьегаш ба. Бехктокхаме денхар да тхона хьалхашка латтар — цIена чуэца беза хьувнъам. Цу гIулакха ма могга йоакхо еш я партком. Коммунисташа чIоагIа терко йир бригадашта, звеношта, хIара колхозхочна юкъе шерра яхь йоаржаяра, цуи лерттIа идеологически Iалашо яра. Колхоза коллектив дог тийша я цхьайттаIагIча пятилетка кхоалагIча а деррнгача дле шере а ппанаш кхоачашъергхиларах. Укх шера ка бола ялат пачхахьалкхенга дохкара план тIехкхоачашъяьй оаха. ТIанйца социалистически декхараш кхоачашде тхога йолаш я ерригa торонаш. ХIаьта из Iалашде дезараш нах ба. Деррига цар къахьегамах кулгех тийша да. Коллективо сий деш, доардIаш ба ферма заведующи РСФСР Лаккхехьарча Совета депутат Амриева Раиса, доярнаш: Акиева Аьсет, Астамирова Ася, Чадиева Мария, Костоева Хьава, Мамаева Белмаз, скотникаш: Чеботнев Александр, Чаниев Жабраьил, Деркизанов Ахьмед, Чмырь Иван, кхыдараш.

Партийни организаци лоархIаме болх беш я къахьегамхошта атеистически кхетам балара болх чIоагIбяра хьивьехьа. Станица культура ЦIагIа хьехархочо Савина Людмилас массехк лекци йийшай атеистически темах. Котапон ди деадеш чакхьылар патриотически, интернациональни чулоацам бола сайренаш.

Мерза хьовшал леладу оака Къулбаседа ХIирийчен Беслановски маисови комбината коллективаца. Дукха ха йоаццаш уж тхо долча хиниаб. Хьашкашта бейзар тха дикагIа бола къахьегамхой. Оаха царна дийдар тхоай голамех, йолаш йодча торонех. ТIаккха тхо а хиннад доттагIий болча даха.

ДоархIаме болх баьб парткомо укх тIеххьарча хана. Бакъда, деррига вIаштIехьдаьнцад вьлча а харц хурнда. Кхоачамбоацараш долаш да. Цхьабола нах хIаьз а къахьетабац шердавийача Iаьдалех, царна дезад бе-беча къамий нах барттайна бахар. Цудухьа цар цхьацца во къамаьлаш дувц, нийрча гIулакхаш а леладу. Цу тайпара моттиг нийсъелча доагIар ца деш Iац партийни комитет.

Коммунисташ дика кхетадеш ба шоай декхараш. Iалъмате бехктокхаме декхараш оттадаьд идеологически балдахошта хьалхашка КПСС ЦК июньски Пленумо. Цун решенеш ларде а лувцаш кхы дIахо тоабеш эргабоахаш бергба оаха тхоай болх

Д. ИБРАГИМОВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза парткома секретарь.

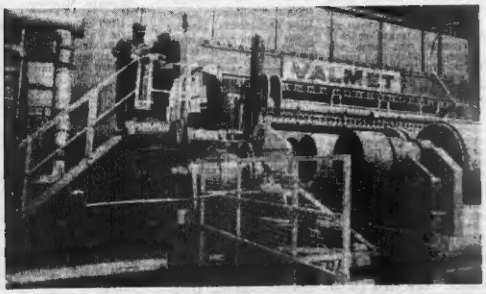

ЛЕНИНГРАДСКИ ОБЛАСТЬ. Советско-фински гIишлo — Светогорски целлюлозно-кахьата комбинат юллача сиха хьалъеш латт цуи кхоалагIа аргIа. ГIишлонхоша дош деннад кердача комплекса объекташ, царна юкъе керттеръяр кепасттара долча кахьата фабрика а йолаш, 7 ноябре хьалъаь яха аьнна.

Комплекс хургьа шера 160 эзар тонн кахьат хьалеш, тIаккха мехка арахецача деррагача нийжьаьех хIара дыълагIдар кепатохаш арадуерrда кердача предприяте кахьата тIа.

СУРТА ТIА: «Валмет» яхача фински фирма сиха лелача кахьат деча машина монтаж еча моттиге.

М. БЛОХИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

Кхо шу гаргга ха мара яц Грозне керда «Грозтрубопроводстрой» яха трест вIашагIъелла, бакъда, тахан республике эгара къаьнагIча, цIи хезача предприятешта юкъе а хургьяц из санна хаддаза дика къахьегама толамаш доахаш йола предприяти.

Дукха ба тресте гIорбаьнна бола рационализатораш, изобретателаш. ГIишлош дикагIен сихагIен хьал а ен эксплуатаце дIаялара дукха дукха кердадараш шоай балха юкъедоаладаьд цар. ГIишлон производства технологи. Царна юкъе да балха хи кIезигагIа дIа а йодаш дукха гIишлон материалаш кхоe вIаштIехьдоалача хьисапе уйлаш теллар, гази мехкдаьттен дIаухаргдола турбопроводаш ехкара йола технологи ерзаяккхар, кхьдола кердадараш. Шоай балхах гIулакхах дог лазаш ма укхаза болх беш вола хIара специалист.

Из иштта долга хьахокхаш да коллективо укх шера хьалхарча ах шера дахьа толамаш а. 111 процент кхоачашъяьй треста гIишлонхоша товарни гIишлош яра ялх бетта задани, дикка лакхъяьй къахьегама оасарле, хIара сага сих лаьрхIа гIишлон балхаш дара план дикка тIехкхоачашъяьй. Цудухьа лаьрхIа хиначул 2,2-зза дукхагIа ба цар пачхахьалкхенна баь пайда. Дукха объекташ хьал хьалха хьал а яь эксплуатаце дIаеннай. Царна юкъе я боккха лоархIам болаш йола Грозный — Баку яха мехкдаьттапровод. Геджухская яха мехкдаьтта чакхдоаха станци, Черавленная яхача станице хьалъяь компрессорни станци, кхыдараш. Тресте къахьегача болхлошта лаьрхIа Маяновске цIерагIча городоке хьалдаь 2280 квадратни метр нах чубаха цIенош.

Дика нах, хьинар дола болхлой ба укхала къахьегараш. Ерригача тресте бовзаш ба Диклиев Никола Тодоров керте латта межараш-харна Болнарера бьакха гIишлонхой - бетонщикаш. 136 процент кхоачашъяьй цу бригадо шиь ах шера план. ДикагIчарех лоархIаш а бархI сагах латташ йола слесарий-сварщикий Карло Иван Иванович керте латта бригада. Шоай болх сиха барал совгIа тIехдика бу цар хIаране. цудухьа тамашийна дац ер шу доладелча денз цар хьадаь балхаш 69 процентага кхоачаш дукхагIа хилар.

Царна дукха тIехьабусаш бац ах шера план 165 процент кхоачашъяь бола Тагиев Iумара кулгалду наменщикаш а. Цу комплексни комсомольско-кагирхой коллективо даим а иштта тIехкхоачашду шоай декхараш. Дукха дIайха дешаш ала доагIа Поляков Александр, Петряков Иван, Пичугин Александр, Толдиев Юсап, Албогачиев Макшарип, Новожилов Александр, Ажигов Беслан, кхыбараш керте латтача бригадий коллективаех а. Шоай повнгъосташта масал телараш, социалистически яхье даим хьалхалаттарий мугIарашка латташ хьабагIараш ба уж, царга хьежжа тIехдика къахьегаре тIехьа шоай яхи хьинари кходац треста ерригача подразделений гIишлошъераша.

А. СУРХОЕВ.

САГИ ЗАКОНИ

ТIЕХЬАДИСАЧА IАЬДАЛЕХ ЗУЛАМАШ ДУВЛ

Ховш да цхьаболе нах хIанз а ширача заман уйлаех ца къаьсталга, тIехьадиса гIулакхаш цар хьалдувцилга. Цул совгIа, корабоагIа царна тIа гIолла зуламаш дераш а. Иштта ши саг йоалаирах халкъа судо чувалла ха техай хирарча шера Д. Р. Керимовна.

1977 шера дена Керимов хиннав Лермонтов-Юртарча халкъа депутатий Совета исполкома председатель. Цо кIала сесаги дагь бери доллаше а 1982 шера 19 сентябре шоллагIа саг йоалалый. Из я З. Шоипова. Цу шин кхалсагаца юкъара боахам а лелабеш нахьаь Керимов.

Суде шийгара лоткъам эаш цо дийнар, моттигерча Iаьдалах ше Шоипова йоаляль хиларах.

«Тхо барттайна дах, истешта аз йийтта а ян, уж шиккхе кхаба торо а я са» — йоахар Керимова.

Юртарча фельдшерски пункта заведующи я Шоипова. Лоткъам душ цо аьлар: «Цхьан истола тIа хIама юаха, цхьан цIагIа дийша а дала. Сона хетаргахьа соя эпгар Аьсети товргла. ГIир ергьяц. Хоза дахаргда. Сохи Аьсетахи мар летавац. Сох урдув а дехьккхадац».

Иштта къамаьл деш бар-кх суде дийше а бехктокхаме а балхаш тIа бола нах. Фу эргда царга. ХьунагIо кхийнид шо ца аьлча.

1982 шера 18 мае Юкъерча Ачалихе М. С. Эсмурзиеви Эсиеви нисагIа йодаь йигай Кузьгова. Эсиева маьре юг аьнна цар из Къулбаседа ХIирийчен Майски яхача поселие йигай. Цига из шоай гаргара нах болча юьнкхай. Ше цIагIа цхьаь йисача Кузьгова аьттув я баьнна еддий шигара.

Халкъа судо, РСФСР УК 233 статьяс дIа ма дехкара Эсмурзиевна цхьа шуи 6 бутти чувалла ха техай.

Шозза лаьца эаьлла Г. М. Гадаев а ваьллав ше ца веза йоI шийна низагIа йига. Амма йоIо М. В. Михаура кхийнаниц. Дукха ха яьккхар Гадаева Iаьдалах хьулалуш леланн. Бакъда, чакхе йоацаш хIама дац. Халкъа суда духхьалъаттар Гадаев а. ТIаккха закона дIа ма деххара чувалла ха 1 шуи 6 бутти нийца вакха везача вахар.

Цо бихьа никъ бихьар М. Х. Зукаева а. Укхо саг йоалае а венна ши зулам дир. ЦаI Доснуева йодаяри шоаллагIа дар из маьре яха ха йоацаше йигари. Из бахьан долаш РСФСР УК 233, 234 статьяша дIа ма деххара бехктокхаме ваяв Зукаев.

Иштта хул нах сенна баха ца лоачар кхел. Ширдаьнна нийрча гIулакхаш хьал ца а дувцаш, наьха кхалнахах ка а ца етташ, советски законаша дIа ма деххара лерттIа, хозача хьисапе шоашта нисий кхийлабалаpe хIана, шоай лелаш бахац хургбар аз лихе цIераш лахарах.

Ю. КУРОВ,
НГIАССР прокуратура отдела прокурор.

ХЬУВКЪАМА ЛЕРТТIА ХА ДЕ

Iалъмате дукха къахьийгад Назрановски района юрта боахама къахьегамхоша дика хьувгъам кхебе гIерташ. Цар кхетаду мел лоархIаме декхараш оттадаьд мехка юрта боахама хьалхашка КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо.

Района къахьегамхоша шоай ниэ дIа ма кхоачча даакъа юнъекхухь Кхачан программа кхоачашъеча. Цу гIулакха кходаш цхьаккха хIама. Цул совгIа, массанена хов хьувкъам кхебар санна лоархIаме долга цуи хIара буртиг кхоп, хьурмат деш чуэцилга а.

Цу хьамъехьа юртбоахама болхлошта гIо де декхарийла а административни органаш а. Цар ха де деза йхебаьча хьувкъама.

Дахача шерашка бяь боля баьшхача гуш да, хьувкъам чуэцара лерттIа нийчо. Йоакхо аьча боахамашка ялат лочкъадаь моттиг нийслуш ца хилар. хIаьта соахка 1980—1981 шерашка диллача кIезигагIа нийсденнад юртбоахама продуктаншта къоалдар.

Бакъда, тахан а нийслу беррига нах санна хьаьнала къахьегаш баха ца ловраш. Соахка, партийни, советски, комсомольски органий вахалаш юкъе а болаш, рейдаш еш тхона гучабаьлар къоалаш ду нах.

Царна юкъе бар Назране баха Р. М. Богатырев, М. Н. Гиреев. Цар «Экажевский» совхоза кхай тIара 130 килограмм хьажкIаш лочкъаьяр. Халкъа судо чубаккха ха техар царна.

«Назрановский» совхозе свекла кхееш яр Балоева Iаббаса Фадимая. Пачхахьалкхенна дIачуяла еза 1350 килограмм свекла шийна чуйяхьаяр цо. Цунна а таIазар дьяд.

СурхотIа вахача Куртиев Iаддал-Рашида Мухьмада «Маяк» совхоза кхай тIара лочкъаьяй фуалъякха а кханоа в 990 килограмм хьажкIаш. Цунна а чувалла ха техай.

Дукха ха яц укх шера механизатораш ялат чуэца болабенна. Бакъда, кулга цIена боацача наькха хIанзехьа кхийнад къоал де. Иштта Кантышево вахача Дугиев Башира лочкъабьяб 950 килограмм мукх. Из а бехктокхаме оаргья.

Карарча шера а хьувкъама ха дара гIулакх оаха чакхдоакх ялат чуэцара оттаяь районни комплексни план ларде а лувцаш. Милице балхахоша айха буйдам лоаттабу боахамий кулгалхоща, партийни, профсоюзна, комсомольски организацеша. Массанахьа чакхъьяний совещанеш. Цига дийцад ялат чуэцарах дола дош. Белгалбаьккхаб цуи лоархIам а е еза йоакхо а. Кхачан программа кхоачашъеча шоай даакъа юкъедахьа деза административни органаша а. Цар декхар да советски наха шоай хьинарехьа къахьегамца хьаккхелдачуи лерттIа йоакхо яр.

З. ДАСКИЕВ,
Назрановски РОВД начальнико заместитель.

МИЧАБ КОРТА?

Грозненски мехкдаьтта институте студентка Чупчина Татьяна 1981 шера сентябрь бетта Мира улицегIа хьайоагIаш соцайир кхалсаго.

«Со Галина Ивановна я», — аьлар цо.

«Сона-м йовзац хьо» — цецъяьлар Татьяна.

«Дала лораве хьо! Со-м дукхабаршта йоаь» — жоп лелар кхалсаго. — Аз моллагIчунга цун кхел дIаюви. Гой хьона е Iарбий меттала яздаь книжка.

ДIалодар боккъонца дола кино да.

Еласпнача Танех Галина Ивановнас бехк баьккхар. Во дар тIадахьаргда Iа аьнна кхерам гIа а тессар. Цига нарна тIеера товм бола йоI. Таняга ше Наташа хилар хьа а йовзийта вокхан хьалхашка бехказа аьлар ше тIехьа нисарах...

Заводской РОВД начальникага шоллагIча дийнахьа Татьянас дийцар: «Кхоккхе аллее доаллача гIанда тIа Iохайшар тхо. Галина Ивановнас дийцар ше мел хIама ховш а ияз болаш а я. ТIаккха дIаюстара аьлар ший книжка тIа хьажар дукхьа. Цу хана Наташас хьаттар соге дукха ха йий хьона из кхалсат йовза. Аз дIааьлар хIанз мара ца яйзалга. Наташас ше мехкдаьтта техникуме болх беш а, хIаьта кастта цигара дIаяла лерхIаш а я, йоахар. Юхаенача Галина Ивановнас аьлар, тха кхел миншта хургьа хар дукхьа цун маьхе хIамаши ахчен деза. Со а Наташа а чудахар цо яхар хьада. Тхо юхадоагIаргдолаш барт а баь цо согара «Слава» яха сахьати Натащайгара эоияя дIайийцар.

Аз цIагIара хьанйцар 175 сом, дошо гIозарч, гIалкхаш «Мечта» яхача дошо сахьата гом, кхоъ коч, костюм, юбкеи кофтеи. Юха а ена, уж дIамаш аз дIаелар Галина Ивановнайга. Цо шоллагIча дийнахьа 10 сахьат даьлча юхьхийхар со. Амма цу дийнахьа из хьаинзар».

Грозненски экспериментально-механически завода кладовщица Колоскова Иринас халкъа суда лотнъам белар: «1981 шера 14 сентябре со наькъа тIа соцайир кхалсаго. Ше хьа а йовзийта Галина Ивановнас аьлар. хьайгара дошо хьамаш хьаяь, аз хьажа а хьежа хьа кхел дIакювнаргья хьона, гIо а дергда. Цу хана тхоиа хьатIаенача йоIо аьлар Галина Ивановна Iалъмате дика хьожаш а хургдар нийса овлаш а я. Сайга хинна дошо гIалкхаш. «Рубин» яха кхера чулатта дошо чIуги, бохчеи Галина Ивановнайга дIаделар аз. Кхоана вIашагIкхийттача цо уж юха хьа а лурийолаш. Иштта ваIад а яь тхо дIакъаьстар. Бакъда, шоллагIча дийнахьа из хьаинзар».

Автурински школа-интерната балха йолча Мустапаева Лаурас дийцар: «Цкъа Грозне бааара юкхе гIозла дIа долхаш сок са йишеи соцадир юкъера шераш хургдолча кхалсаго. Институте деша отта гIо дертда аз хьона, аьлар цо. Укх тIа деррига яздаь да аьнна хьахьеккхар цхьа книжка. Цига хьатIаенача йоIо аларца сайга яллa бриллианташца кхаьла дошо сахьат — мах 2000 сом, шиъ дошо гIоз 8 бриллиант чулатташ — мах 1500 сом хIаране, дошо гIалкхаш бриллианташ чулатташ — мах 2500 сом качуллаю эIи гулонаца — мах 500 сом.

Аз газета юкъе а хьакрчаь дIаелар цу кхалсагага. ТIаккха из дIаюстара яьлар. Цхьа ха яьлча юха хьатIа а ена цо сога хьаелар хьоарчаяь хIама. Ах сахьат даьлча мера хьа ма исталахьа а, аьнпа из дIаяхар. ХIаьта аз газет хьадоаржадича цу юкъе дошо хIамашта меттел кхера боаллар. Пишийца кхалнах даха эттар тхо, амма уж цхьаннахьа бацар».

Ер-м хиши хинна а Iаш беллам а белхам а цхьана ба. ХIаьта хиннар фуд?

Административни органаша техкад. Наташа — из Гомонова Людмила Михайловна я. Грозне енай Ставропольера. ХIаьта 1982 шера Кисловодски городской халкъа судо цун условно суд яь хиннай мошенничество бахьан долаш.

Галина Ивановна — из Енейко я. Бакъда, из хьула еннай. ТIаккха дукха ха йоацаш Заводской районни халкъа судо дийцар Л. М. Гомоновой дош. Мошенницаш цхьана «болх» беш хиннаб. «Наташай» декхар хиннад Галина Ивановнайна гIо дар, из хIама хиши и яхаш нахага дIа а дувцаш.

Л. М. Гомонова чуелланзар. СССР 60 шу дазарца амнисти ярах. Амма кхетабаьбий-хьогI цо ший бехк. Цун дIадела ма дезий Т. А. Чупчинайна — 2078 сом, И. П. Колосковайна — 340 сом, Л. А. Мустапаевана — 8000 сом.

Укхаза цхьа хаттар отт Селлара Iовдала шоаш Iехабайтача наькха корта мичаб?

М. ФЕДЯНИН,
Заводской района халкъа суда воккхагIа вола судебни исполнитель.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Кхоана-Польша юхадийнъенна ди

Цу дийнахьа 39 шу хьалха фашистех мукъабаккха болабаьб мохк. ШоллагIа дуне тIом хиннача шерашка юкъарча моастагIчоа духхала советски польски халкъаша лоаттабаьча тIем тIа лькха котало Польша социалистически дегIалра низ бола фактор а хинна дIаэттар.

Контрреволюции малхбузера из хьалхоацаш бараш республика социалистически наькъ тIара яиха. СССР-ах ерригача социализма лагерахи из дIахоадае гIортарах хIама хилацар. Социалистически содружества хьаллацара цуи новкъосталии ларде а лоацаш вежарашха йолча Халкъа Польша къахьегамхой йоккха оптимизм йолаш а дог тийша болаш а хьежж кхоаненга.

СУРТА ТIА: Таханарча Варшава этажаш. 1900 шерага кхаччалца ПНР столица социально-экономически дегIайоалаяра перспективни план кийчъяьй градостроителаша. Цу тIа керттера моттиг дIалоац наха чуIе цIенош хьалдаро, варшавяний вахара хьал тоадаро.

В. ДУБЛЯ сурт.
ТАСС фотохроника.

«ПаргIатача дунен» сибат

«ВОIО ЮВ СО...»

«Полици! ГIо де! СихагIа! ВоI урс даьккха чугIерт. Ахча дакхьа гIерт.» — корагIъьнача кхалсаго дIадуви Монреаль яхача канадски города малхбоалех оагIорахьарча йистера ший адрес.

Из хIама хиннача ваха хиина монреальски полице сержант Реми Джуме болх беш ва бераша деча зуламашта дукхьала къовсам лоаттабеча отделе. Цо дувц, массехк доллар, бахьан ший наьха чураш Iоахийта гIиртача кIаьнкилга деррига а нийс шу мара даьнинадацар яхаш. Цхьабакъда, из кIезига шераш мара даланза вола бандит вахача цIагIа чубаьлча хийра полицейскеашта укхала тамаш е езаш хIама доацилга. «Цун маьиги латтача оагIорахьара пеи беррига а къайлабаьккха ба цо газеташ тIерен журналаш тIарен кIолаца хьа а доахаш дIатIалетадаьча повзаш волча монреальски гангстера Ричарда Блассе бе гера а долаш даьча гIулакхия сурташ.

«Бераша ду зуламаш Iалъмате дукха да тIа-тIа совдувлаш а латт Монреале, — язду «Пресс» яхача монреальски газето. — Цул хьалхарча шера даь хиннарел 30 процент дукхагIа хилар 1980 шера кхенза бараша даь зуламаш. Итт эзар бери кхелета саги лаьцавар. Царех ахаценшта судаш лай уголовни законодательство телхарагIа». БархI шерагара ба райтта шерага кхаччалца ха лынна дола бераши кхувш боагIараши ба тахан кхийна нийсбеннача уголовникаша деча ерригача формех долча зуламеча гIулакхашта юкъе даакъа лоацаш. Йолаш я кредитни документашта законо ца могийтача тайпара пайда кийбе Iомалуш йола берий шайкаш а. ТIеххьара а, йоазаш я кхенза бараша помещени оттаира а харцахьа лелача кхалнахьа цIенош хьаделлара а шоай финансови ресурсаш вIашагIйийтта моттигаш а» — дувц сержанта Джумс.

Буржуазни морала я «пермиссивность» (даьр метад) яха принцип: кхийнараша теркал а дац, хIаьта комиксийи телевизионни передачайи турпалаша леладерех тара дола гIулакхаш а деш ловзаш долча шоай берашка хIама ала лоии а бац. Амма соа каста кертах кулгаш хьекха болалу дийц яоаноiйи, из ху цар шоай тIехье ловзаш Iоаь опыт шоаш вахаре леладеча гIулакхашта юкъе пхахьа йоласяча.

Берашта йолча телевизионни передачашта анализаш яьча специалисташа лаьрхIача гучадаьннад къонача зрителашта цхьан сахьата гуш хилар наха низаш деш йола итташ моттигаш. Кхыметтел дIатIахьежача цхьаькха а мегаргдоаца хIама а доалли хьогIа аийарех-м даьна хеталуш долча эгара дIамагIчарна лаьрхIа долча мультфильмашка а геттара дукха я лелхамаш деш, цIераш етташ, герзаш кхувсаш моттигаш.

Духхьала цу Монреале яй 1980 шера геттара кIезига ха яьнна болча зуламхоша гераш бе а долаш 800 налет, виъ саг вийнав, наIараши кораши а доахаш 1200 къоал даьд. Царна юкъе яц бIаьш йола мошейничество яьн зэараш йола къаьсткъаьста къоалаш даьи моттигаш.

Долчча беса аьлча, зуламхой хьабеш йола центр я школа. Цига вIашагIъехк шайкаш Iомалу зулам мишта де деза. Цхьабакъда, хьехархой рагьза бац шоай программаш тIа доацача гIулакхашта юкъе гIерта.

«Глоб энд мейл» яхача газето деча хоамех, Торонто яхача эгара йоккхагIа йолча канадски городе 16 шерагара 18 шерага кхаччалца ха яьнна болча кхувш боагIарех хIара кхоалагIвар венерически лазар долаш ва. «Цу лазарий бIенаш да тха ерригача школашка, хIаьта цу гIулакхаца къовсам лоаттабара тхоиа кхы а средстваш эш», — аьнна дола Торонто районех цхьание образованена йолча совета вице-президента У. Тайлора дешаш доладу газето.

12—14 шераш даьнараша юкъе, — язду «Глоб энд мэйло» — эгара дукхагIа я оборташ еш моттигаш. Газето доаладу из хьал «тинтаьх воаккхаш» лоархIаш йолча Онтарио яхача провинце парламента депутата дешаш.

Лелаш долча гIулакхий логикага диллача общество декхарийла яр ший къона, опыт йоаца членаш харцахьарча гIулакхех кхы а чIоагIагIа лорабе. ХIаьта долаш дар иштта дац, царна хало тIа ма эттинге, паргахьа букъ бера бу общества, из ла цо ший лоархIараш низ бараш, моллагIа халонаш ла могаргдараш мара бац яхилга.

Экономикана хала йола хана тIаккхаьчача эгара хьалха а чIоагIагIа а из IатIхараш кагий нах ба. «Из бахьан долаш царех хьакул хIанз канадски дунеяах дог йоакха йола тIехье.» — йоах, кагирхошта юкъера балхоален проблема яйаче «Глоб энд мейла» Газета хетачох, эзараш бола къона канадцаш тийша ба шоаш общества кхы эшаш ца хиларах а шоашта цо тийша болх баь хиларех а.

«Торонто стар» яхача газето лаьрхIача гучадаьннад, цу города улицаш тIа лелаш хIанз шиъ эзар саг чубаха моттиг йоаца кхувш боагIа них хилар. Геттара вона хьала тIа бисарагIа дуненах дог ийккха а общества боккъагIа болча члений оагIорахьара цхьаккха новкъостал доаиаш биса а болча царех дукха бераша зуламяй никъ лаьцаб.

Вашха дукха ха яц пхийтта шу даьнача йийга ший наIар тIа деаткъа шу даьнача йоккхача сагагара низагIа хIамаш яьха а цунна йийтта а. «НиваргIа нахагара хIамаш яхар-м цхьанна тайпара а нийса лархIа йиш йолаш хIама мичад. Къаьенача сагагара цхар из шоза вогIа ма дий, — язду «Торонто стар» яхача газето. — Амма, вонх оагIоре, дая хIама а доацаш улица тIа вяса ва кхувш воагIачое тIа этта хьал трагични хилара симптом я из».

Вурийтта шу даьлча Галифакс яхача городе фабрике балха вахар Мелвин Смит. Амма массехк бутт баьннача гIолла шийх тарра шоай къахьегама вахар дIадоладаьча кхыча кхувш боагIараш цхьан дIаваьккхар из — цу деношка Канаде дукханеша из хIама даьча тайпара, коа наIарех арабаьхар предприяте шийна ца эшарна. Цу хана дена — хIанз цун тиъеста шу даьнинад — балха ваха гIортеш лел Смит. Геттара хала а долаш дувц цо тIеххьарча ахйах билет а нийца болх лаха Торонто ше миштa вера. шийна цу йоккхача городе мел хало яйра, ше улицаш тIа бийсаш мишта яьйр. «Болх бац. Ахча дац. ЦIа дац». — йоахк цо. Чубаха моттиг йоацарашта йоах цо бийсаш Даа хIама нийду ахча ше мичара кхухь, дувцац. Де хIама доацаш масарагIа лечкъорашка вааьча хила меташ из ва.

Смит мераш дукха ба, геттара дукха ба тахан Канаде, хIаьта бокъонца цар бала болаш цхьаккха саг а вац. ТIаккха тамаш йий кйс шу даьнча кIаьнк урс а даьккха наьнага гIертар а, хIаьта пхийтта шу даьнача йийга йоккхача сагагара низагIа хIамаш яхар а.

Андрей САНДАКОВ.
АПН соб. корр.

Оттава.

Белфаст — Къулбаседа Ирланде административни центр хIана а сатоти кхерами тIалатташ яхаш я. Города центр полицейски эскаран болата гона тоIаяь латт. Вахача нахага чIоагIа документаш хетт, хIамашта чухьеж. Белфаста улицашка гIолла салтий тIа а багIаш бронемашинаш лел.

Официальни Лондон хьалха а санна демократически низашта гIожагIча тайпара Iотеъаш беш а репрессеш еш а я, граждански бокъонаш бахьан долаш къовсам лоаттаберанта нийшаш ду.

СУРТА ТIА: Белфаста центральни улицех цхьание тIара английски эзнара бронемашина.

А. ФЕДЯШИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

РСДРП шоллагӀча съезда 80 шу дузаш

«СИЙГАХ» БАЬННА АЛА...

СМОЛЕНСК. Хьалха а санна чӀоагӀа наьха хьашт да «Искра» яхача газетаца. Бакъда, хӀанз из вайна — сийлахь - йоккха революционни событеш дагайохийташ йола ленински хьисапера партий хьалра новкъостал деш хиина кепайоаззон орган мара яц.

Мах баь вартӀоаца дуккха газета номераш йовза йиш я «Ленини Смоленщинии» яхача Паччахьалхиен историно-архитектурни музее-заповеднике. Укхаза хьахьонхаш я юхакердаьнекха «Искранех» РСДРП шоллагӀча съезда 80 шу дизарехь хетаь выставка.

Смоленск боккха лоархӀам болаш хиннай «Искра» дӀадоаржадара гӀулакха. Из лоархӀам цунна белгалбаьр хиннав доазол араьхара кьайлагӀа газета хьачукхаьхьарей заводашкеи фабрикашкеи из тешшаме дӀанхоачаргдола наькъаш вӀашагӀехьадахарен илан кийчъаь йола В. И. Ленин. Городе дуккхача хана а толаме а болх беш хиннай искровий группа. Из вӀашагӀйоллара Ленина нахийта хиннав И. В. Бабушкин. хӀаьта 1900 шера аьхки ше а вена хиннав Смоленске. Дерригга цхьа дии-бийсей мара дахнкхадац Ильича наьънача городе, цхьабакъда, цу лоаццача хана боккхача боараме болх баьб.

Кастта укхаза вӀашагӀъеллай искровски лостам бола социал-демократически группа. Цо доазол араьхара хьа а кхухьаш леле а деш дӀадоаржадеш хиннад газета, корреспонденцеш гулъяьй, «Искра» фонде средстваш вӀашагӀйийттай.

«Сийгах» революцен ала миштта баьнна ше йиш я Смоленскага хьежача.

Смоленски большевикашез пролетариатон эгтара хьалхарчарча хьаллацай февральски Октябрьски революцеш.

Тахананара Смоленск — йоккха промышленни центр. Россе хозагӀъярех йола город. Эгтара хьалхарча большевикаша дӀайолаяь традицеш городе бахача наха еза лоархӀаш даим леле а ю дегӀа а кхувл.

СУРТАШ ТӀА: 1. СССР халкъа художника С. Т. Коненкова даьча В. И. Ленина скульптурни портрето хьахьонх революце баьчча бӀаь шере йолалуча хана «Искра» хиина ха.

2. В. Н. Соколова вӀашагӀъелла хиннача РСДРП ЦК транспортно - техническа бюрос дӀадоаржадеш хиннад «Искра» мехкарча дуккхача городашка.

ТАСС фотохроника.

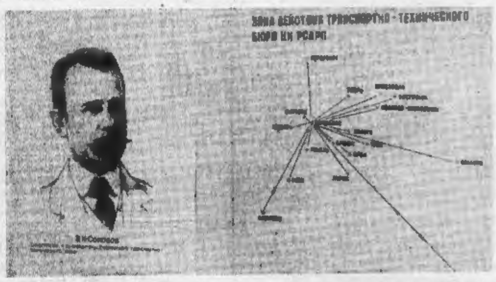

КЕРДА КНИЖКАШ

«ТӀЕХХЬАРЧА ШЕРАШКАРА СТИХАШ»

Нохч - ГӀалгӀай книжни издательстве кепа а теха арадаьннача книжкашта юкъе къаьстта теркам тӀаозаш да хӀанз вайна юкъе воацача. Нохч - ГӀалгӀай халкъа поэта Яндиев Хамарзий Жамалда стихай книжка. «ТӀеххьарча шерашкара стихаш» яхача цу сборника юкъеяхай хьалха кепатоханза йола произведенеш, хӀаьта уж гулъяьр я поэта ший йоӀ Марем.

Из книжка Ӏодешаш автора хьалхарча книжкаш тӀа санна зе йиш я вахарца боккха безам болаш, цох ший дог дуаде гӀерташ, наьӀ дикахетар деш поэт ваьхалга. «Замо боаккхаргбоацаш беха» яха гӀийрта из.

Нийсхо, бакъдар — из да поэта наха юкъерча гӀулакхех лоархӀамегӀа хетар.

Наьнах, наха юкъерча гӀулакхех, безамах, дега хьамсарча Даймехка Ӏаламах лаьцна Яндиева стихаш уж ешарашта гӀозал лургья, вахарах уйла йитаргья. Поэта керда книжка дег тӀара дезалургда из дийшарашта.

«САКЪЕРДАМЕ ДУВЦАРАШ»

Цу тайпара дешаш Ӏодийшача цу сахьате дагавох вайнаьха сакъердамеча дувцарий турпал вола Цаген. ДуккхагӀа даькъе цунех дола дувцараш да Мальсагов Абос гул а даь, литературни тоа а даь ший кердача книжка юкъедихьараш.

Из книжка Ӏодийшача ауз гӀалгӀай мел ира, сакъердам боаккхаш дош ала а, хӀама ништта безаме дувца а хоаш хилар. Тайп - тайпара вахара овгӀонаш чулоацаш да «Сакъердаме дувцараш» яхача книжка тӀара дувцараш. Царех да вахарна тоеш доацараш бегдоахаш, дикадар чӀоагӀдеш дола е духхьал безаме дувцараш. ХӀаьта царца массарца а сакъердам ба наьха.

Цу тайпара А. Мальсатова «Вайнаьха юмор» яха хьалха арадаьнна книжка а довзаш да дешарашта. Цу книжка санна сакъердам боаккха ба кердача книжка а.

С. АРЧАКОВ.

СПОРТ

Аьттув балба шун!

Укх деношка Москве а мехка кхыча городашка а чакхйоахаш я СССР халкъий VIII-ча ахкан Спартакиада финальни яхьаш.

Тайп-тайпарча спорта доакъой командашта юкъебоагӀаш Российски Федерации вӀашагӀтехача командашта юкъе ба Нохч-ГӀалгӀайчера дукха спортсменаш.

Царна юкъе ба — шоай лоӀамегӀа кӀалтохаргагӀа латара борецаш А. Вараев, А. Бисултанов, А. Музакашевили, вежарий Р. а А. а БалаловгӀар; классически хьисапе кӀалтохаргагӀа латаш бола — Х. Вазоркин, А. Лимаев, Х.-Б. Мулаев. Штангисташ — А. Сайдулаев, Н. Арсамаков, У. Эдельханов, боксер — Р. Себиев, дзюдоист — Х. Вараев, футболист — В. Горошинский, велосипедист — В. Клашков.

Б. АБАДИЕВ.

Керда обрядаш—вахаре

ХЬАЛЛУВЦА МЕГАРГДОЛА ГӀУЛАКХАШ

Бороздиновски ста[illegible] культура ЦӀа — дика а хоза а здани — боккъонца, бола культура кхуврч а хиина дӀаэттад. Дуккха теркам тӀаоаш дола гӀулакхаш ду укхаза, тайп - тайпарча тематикаьх сайренаш ю. Амма культура балхахоша эттара чӀоагӀагӀа теркам тӀабохийташ дола хӀама — къахьегама, сага тема. Толамца чакхдувл станице хьалхарча нохара боала, кхувкъама цӀейи, хьайбаш леладерий денош. Уж цӀейи долаш митингаш, шествеш, юрта боалама техника парадаш ю, художественни самодеятельноста выступленеш хул.

Культура активистий гӀонца юкъехкуш керда традицеш обрядаш. Культура ЦӀен балхахоша дааньа лоац эскаре болха кагирхой торжественно накъабоахача, саг йоалаяран маьре яхаран, даьча бера регистраци еча, кхьдарашка.

Саг йоалаяра маьре яхарн сага дог Ӏалаьмате гӀоздоалаш ди да. Дилла а дага латт из эттара доньхагӀа дола цӀей санна. Керда дезая хьахилар дӀахьайкадеш долча цу денах общественни лоархӀам бола хӀама хул. Цудухьа станице саг йоалаяь-маьре яха моттиг нийсъелча хьанаре дааньа лоац цига колхоза правлене, общественносто. Саг йоалаяреи маьре яхарей ритуалаш чакхъяхара лаьрхӀа дола денош белгалду культура ЦӀено. Цу деношта къаьстта кийчо ю. Укх тайпара чакхдаьлар, масала, Шапошникова Людмила тӀема училища курсантаги Борисенко Анатолега маьре яхар.

Оформлени йир ритуальни цӀенна, цу гӀулакха кийчйир сцена а. Регистраци яьча истола тӀа зизаш латтар, эпташна хоьльяр сцена а. Центральни наӀартара сценага кхаччалца йолча моттиге палас биллар. Музыка яр цу дийнахьа локхаш, хоза кийчбенна бар культура ЦӀен балхахой.

Белабенна, ловцаш доахаш бар берриге нах.

ГӀадбаха болаш культура ЦӀагӀа чубоал Шапошникова Людмилаи Борисенко Анатолийи, царна тӀехьа ба гаргара нах, доттагӀий, хьаьший.

Маран нусналан духхьала йода ханна эттара йоккхагӀа йола хьехархо Надежда Феоктистовна Таранина.

— Са деза Людмилаи Анатолийи! — йоах цо царга. — Шо чудовла культура ЦӀагӀа саг йийха вгӀа зӀамсаги нускала а долаш, арадоаргда шу мари сесаги а хиина. Марца дьагӀалда шо!

Биллача кӀувсий новкъа дӀагӀаболх мари сесаги хила безараш истола. Берана тӀахьера царна хо.

Юрта Совета депутата, культура ЦӀен директора Лидия Ивановна Крылевская йоах: «Людмилаи Анатолеи вахаре къаьстта ди да тахавар дар. цар лаьрхӀад вӀашагӀкхета а дезал хила а. Цар хьаеннача заявленешка хьежжа Анатоле саг йоалаяран Людмила маьре яхаран регистраци е тӀаьдалла сона».

Шоашка даьча хаттарашта жоп луш, цар шиннене шоашаш мари сесаги хила раьза хилар бакъдича, чӀовгаш вӀаши ялар могаду царна.

Гаргарча наха, доттагӀаша, культура ЦӀен балхахоша ловцаш доах: вӀаши дезаш, безаме, барт болаш дахалда шо, ираз хилда, къахьегамца сийле йоаккхийла яхаш.

Культура ЦӀен балхахоша дӀалу къонабарашка «Хьехами безами» яха майдалг, хӀаьта Н. Ф. Таранинас дӀалу «Хьаделла хьалхара бер дича» аьнна тӀа а яздаь бола конверт.

ДӀалу 2006 шера эрсаша «Дото свадьба» оалаш дола мари сесаги хулаш уж вӀашагӀхийтта 25 шу дуаь дизделе хьехаш дола билеташ.

Къонача дезала ловца баьккхар ништта райсовета депутата, хьехамчо цӀи хелача доярка Акулина Степановна Моисеевас, зизаш а луш. Цул тӀехьагӀа зизаш дехкар къонача дезало тӀем тӀа байнача юртахошта дегӀача памятника юкке. Ништта, чакхъьлар саг йоалаяреи маьре яхареи торжественни ритуал. Хьаьший бахар саг йоалаяьча сакъерда.

Дика тӀема - патриотически балха опыт Ӏоаьй культура ЦӀено. Кхо йоахал вӀяшагӀкхетарг, гражданский Сийлаьх - боккхача Даймехкен тӀемий доакъошхоцица вӀашагӀкхетара хетаь сайренаш, «Фронтовикаш, Ӏоаьха орденаш» яха, «ТӀом барах лу майдалг а къахьегарах лу майдалг а цхьан металлах хьаьяьй» палаш йолча а кхыча темашта а хетаь сайренаш традицеш а хиина дӀаэттай укхаза. Ӏалаьмате дукха нах болаш, беррнгаш а деташ айденна болаш чакхъювл укхаза тӀема гӀулакх де болха кагирхой накъабахара хетаь сайренаш. Цу событех деза цӀей хул станицерча берригача кагирхошта.

Цига хьех боаламий кулгалхой, общественность, лакхерча классашкара дешархой, призывникаш, цар даьй-наной. Кагирхошта наваз лу фронтовикаш хиннараша, шоаш Ӏобаьча лаьттан коаза лу, моаршал хоатташ адресаш лу.

Кагийча нахаш бувзам халаш, уж дӀабахача царга а уж гӀулакх деш болча доакъошка а кьакхатаи укийт. Ништта, культура ЦӀагӀа хилар «Салте цӀаварга хьежаш дола цӀа» яха сайре. Цига хьийхабар хӀанз укх сахьате Советски Эскара мугӀарашка гӀулакх деш болча тӀемахой дай-наной. Из сайре хиллале дуккха хьалха кьакхаташ кхахьийтар культура ЦӀен балхахошо эскаре гӀулакх деш болча кагирхошна а цар доакъой командирашка а, хӀаьта цар юха ахийта письмоц, командираша тийнна характеристикаш сайре йолаш дӀа а йийшар. ТӀемахой заявнаех лийккар цар дайштеи нанойтеи хоза хеташ йола ардараш.

Бицлац культура ЦӀагӀа моароуш тӀем тӀара цӀа ца баьхка наьнах а. Царна йир «Салтий жерой» яхаш хиина киносайре. Цу сайрене хьаший бар салтех бисса жерой, Къахьегама ЦӀеча Байракха ордена лелаеча «Путь к коммунизму» яхача колхозе къахьегаш бола — Ксения Яковлевна Цесарь, Мария Яковлевна Донскова, Анна Ивановна Кислова, кхьбараш. Царех дукх - дукха хьанаш, тайп - тайпара омалаш йолча кхалнаьха, из сайре йолаш дийцао культура ЦӀен директора Л. И. Крылевскаяс. Дийцар тӀема хана а из сецачул тӀехьагӀа а цар хьабенача къахьегама наькъах.

Сайре йолаш къамаьл дир Н. Ф. Таранинас. Цо дийцар тӀема хана котало яккхара мел эшар фронта лоаттадеш къахьийгача кхалнаьхи кагирхоехи.

Кхалнаьха заявках царна хозахеташ дола иллеш дахкар художественни самодеятельноста иллиналареша.

БӀаргашка хий а утташ бариал йоахар салтех бисача жероша из сайре вӀашагӀъелача культура балхахошта. Сайре чакхйоаллаш хьехар «Жерой» яха художественни фильм.

Шоай колхоза вахарех йола дуккха тайп - тайпара материал корайоагӀа культура ЦӀен балхахошта. Массанена а йиц ца луш дага латт «Сага сий къахьегаме доаккх» яхаш хиина сайре, колхоза дикагӀа йола доярка А. С. Моисеева пенсе накъаянкхара хетаь яр из.

Геттара хоза дийцаьдар Бороздиновски яхача станице культура ЦӀа лу дийнахьа. Ерригача дале гӀолла чакх а баьнна, зизашна хоаьлача сценана тӀаболар кӀувсий никъ «Сага сий къахьегарца доал» яха стенди никкай выставкеч кийчъяьр сайре ерша.

Сцена тӀа бар Акулина Степановна, Бороздиновски юрта Совета председатель А. Ф. Аверкина, колхоза парткома секретарь В. Д. Беленко, МТФ заведующи М. Батаев, ферма партийни организаце секретарь И. Коломенская, ветеранаша - доаркаша болх беш бола цун нейсаш, ученицаш Джамамбетова Насылхан, Магомедгаджиева Салихьан, Кадылова Зулей.

Заведующе дийцар Акулина Степановнай биографех. Сийлахь - боккха Даймехка тӀом болабаьлехьа, ши шу хьалха каралаьцаб цо доярка болх, цул тӀехьагӀа тракториятий курсаш йисте а яьха, трактора ко бе деллад, фронте бахача механизаторий метта дӀа а эттa. Оалхазарийи хьайкхарчийи фермай заведующая йолаш болх баьб. Цул тӀехьагӀа 20 шу совгӀача хана болх баьб доярка йолаш, тӀеххьарча шерашка цхьанна а доярка ца наьккхача тайпара дукха шура а йоахаш. Даьхено лакха мах баьб цуи хьаьналча къахьегама, массехк правительственни совгӀат а луш. Акулина Степановнайна, ферма балхахошта, цӀей дездеча ейа хиннача Моисеевас оттаьяча рекордал а тӀех шура йоахача В. И. Ленина цӀи лелаеча колхоза доаркана А. А. Ибрагимовайца лаьрхӀа доккха концерт оттадир. Иллеш дахкар художественни самодеятельноста доакъошхоша Врыкина Ниикс, Аверин Александра, Умарова Айзамата, Магомедов Башир.

Ший сийна ништта цӀей дагарӀа чӀоагӀа баркал а аьлар, хӀаьта шийна мел могача хана колхоза гӀо де доаш а делар Акулина Степановнас.

Шелковски районе дикагӀлярех да Бороздиновски яха станица культура ЦӀа. Ше цига болх беча 25 шера кӀезига къахьийгадац цун директора Л. И. Крылевскаяс ше кулгалдеча цӀен болх тоабара. Из наст-наста го йиш я кхаш тӀарча станс, тракторни бригаде, ферме.

Ший ина из кхобеш болх баргӀа массехказа екнай Л. И. Крылевскаяна сийлен грамоташ, «Социалистически яхье котъьнилар» яха значок, «Къахьегама ветеран» яха майдалг, кхы совгӀаташ. Амма эттара дезагӀа лерхӀ Лидия Ивановнас наха ший ду сий.

Л. АУТАРХАНОВА, РНМЦ Ӏилмий методикаи социологии отдели редактор.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КАГИЙЧА НАЬХЕИ МЕХКАРИЙИ ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча Грозненски юкъерча городской профессионально-техническа училище деша хьех шо укх тайпара говзалаш Ӏемаш:

Штукатур-облицовщик-плиточник — 8—10 классе образовани йола мехкарий.

Облицовщик-плиточник-мозаичник — 8—10 классе образовани йола мехкарий.

Декоратор-оформитель (рекламно - оформительни малярни балхаш) — 8 класс образовани яраш. Дешара ха 3 шу.

Юрта гӀишлош ю мастер — 8—10 класс образовани йола кагий нахи мехкарийи.

Санитарно - техническа устройствашта монтаж ю монтажник, газосварщик — 8—10 класс образовани бола кагий нах.

Столяр-паркетчик (гӀишлошъеча) — 8—10 класс образовани бола кагий нах.

Каменщик—10 класс образовани яраш (кагий нах). Дешара ха 6 бутт.

10 класс образовани а йолаш училище деша дӀаийшарашта 70 сом стипенди тел. 8 класс образовани а йолаш дешаш бола дешархой паччахьалкхено бизаз Ӏалашбеш ба. ТӀехдика дешаш училище чакхъяьнкка бола дешархой лакхерчей юкъерчей дешаре заведенешка дӀаэто деша хьежабу.

Мел эшарашта общежите чуӀе моттиг лу.

Училище кийчбу СССР Минпромстроя предприятешта эша специалисташ.

Училище деша дӀаэц 15 шерагара 30 шерага кхаччалца за йола кагий нахи мехкарийи.

8 класс образовани йолчар дешара ха 3 шу. 10 класс йолчар — 10 бутт.

Деша дӀаотташ хьачудала деза документаш ераш да.

Заявлени, вахача моттигера справка, медицински справка (форма 286), образовани хьакхехьара документ, дешаш е болх беш волча моттигера характеристика, 6 фотокарточка (3х4 см, боарам болаш).

Документаш хьачуэц тӀара деина 8 сахьат даьлча деиз 17 сахьат даллалца.

Училища адрес: гор. Грозный, Старопромысловски район, Катаяма цӀерагӀа керда поселок, Шефски улица, № 23.

Автобусаш №№ 4, 32, 6-а, 6, троллейбус № 2 — Центральни рынкера деиа «Почта» яхача уж соцача кхаччалца.

Автобус № 11 — Центральни рынкера «7-гӀа Линии» яхача из созача кхаччалца.

ДЕША ДУВЛА!

РСФСР ЦСУ
УЧЕТА МЕХАНИЗАЦИ ЯРА
ГРОЗНЕНСКИ ТЕХНИКУМО ДӀАКХАЙКАДУ

1983—1984 дешара шера дийнахьарча а заочни а отделенешка 8 а 10 а классаш яьха дешархой деша хьайбеш хилар.

Дийнахьарча отделене укх специальностегӀа:

1. Техник-электромеханик.
2. Учета механизаци яра техник (10 класс яьккхараш мара эцац).
3. Промышленни учета бухгалтер.

Заявленеш хьанйю 1 июле деиз 14 августага кхаччалца 10 класс яьккхарашкара, хӀаьта 8 [illegible] кхарашкара 1 июле деиз 31 июлага кхаччалца.

ДӀаэцара экзаменаш: 1-ча деиз 20 августага кхаччалца.

8 класс яьккхарашкара: эрсий мотт (диктант), математика (дувцаш).

10 класс яьккхарашкара: литература (сочинени), математика (дувцаш).

Заочни отделене (10 класс яьккхараш мара дӀаэцац) укх специальностегӀа:

1. Промышленни учета бухгалтер.
2. Учета механизаци яра техник.

Заявленеш хьанйю 3 мае деиз 10 августага кхач[illegible]

ДӀаэцара экзаменаш:
2-гӀа поток: 10-ча деиз 20 июлага кхаччалца.
1-ра поток: 10-ча деиз 20 июнага кхаччалца.
3-гӀа поток 10-ча деиз 20 августага кхаччалца.

ДӀаэцара экзаменаш: литература (сочинени), математика (дувцаш).

Кхычахьара тӀебаьхкарашта общежити ду.

Техникума адрес: 364060, г. Грозный, Кирова проспект, 8; телефонаш: 3-58-39; 3-54-74; 3-58-33.

Техникум[illegible]

ХЬАЛХАРЧА ГОНА ТӀЕХХЬАРА ЛОВЗАР

Футбол

ДӀадахача оршот дийнахьа С. Орджоникидзе цӀерагӀча стадиона тӀа хилар футбола шоллагӀча лигерча кхоалагӀча зоне ловзаш йолча «Терека» мехка 46 чемпионата хьалхарча гона тӀеххьара ловзар.

Цу дийнахьа уж къовсабенна бар укх сезоне цу зоне лидер йолаш хьайоагӀача Орджоникидзерча «Спартака».

Эттара хьалха уж командаш шоайла къовсаслар 1960 шера 23 апреле. Цу ловзаре счет 7:0 йолаш «Терек» кот а яьлар. Цу хана деиз цар шоайла хиннад 27 ловзар. Цига пийттаза кот вай футболисташ баьнаб, ийсаза — хӀирий спортсменаш. Ялх ловзар чакхдаьннад цхьаннха команда кот ца йоалаш ши очко цар шоайла екъаш. ДӀачу а хьачу а тохача бургаций счет а совле 47—36.

Цу гӀулакхо а кӀезиг-дукха даьха а догдохийтар: тахан а аьттув баргбаьцар-хьогӀ «Терека» аьнна. Бакъда, «Спартак» хӀанз зоне лидер я, хӀаьта «Терек» дийттаза лайзача цхьайтта очко а йолаш цхьайтталагӀча моттиге мара яц, цудухьа котало йоаккхаллар аьнна дега сатем бе гӀерте а, тешам бацар из котъяргхилара. Из дийнгучадаьккхар оршот дийнахьа хиннача ловзаро.

Цу дийнахьа вай команде эгтара дикагӀа лайзар ала торо я вай вратарах — Колосов Геннадех. КӀезигагӀа даьле, шозза-кхозза хьалхаша бургац чутохачара, говза ловзарца, вай коанаӀараш лоралаьр из вар.

Боккъалдаь аьлча, счет 1:2 йолаш «Терек» ийша яле а, кхы ловзарашка санна, укх вӀашагӀкхетаре а вай футболисташа тайп - тайпара дола гӀалаташ дукха дувлийта даьле а, укх шера вай стадиона тӀа хиннача ловзарел эттара безамегӀеи эттара дикагӀеи хиннар дар из. Укх ловзарема даттара къахьетар вай футболисташа хьаьший коанаӀарашка бургац чутоха гӀерташ, бакъда технически говзал а опыт а тоъаш ца хиларах хьаьший коанаӀарашка кхаччалца бургац дӀатӀа а ийте, дӀачутоха вӀаштӀехьа ца доалаш кхар. Цу даьхе геттара чӀоагӀа къахьегаш хилар Садаев Ӏумар. ХӀанз-хӀанз цун аьттув баргба хьона аьнна хийттача хана, технически а тактически а говзал лакхагӀа йолча, комбинацени сурт хоагӀа а дикагӀа а долаш ловзача хьаьшаша атта дӀайоаккхар Ӏумарагара а кхыча вай футболисташкара а бургаш. Тийса салаьха дог цигтача дусар, вай футболистий аьттув баьнна шоай болельщикаш гӀадбита цар вӀаштӀехьа ца доалаш.

КӀезига гӀалаташ дувлийтанзар хьаьшаша а. Нагахьа санна уж гӀалаташ цар дувлийташ хиннаделаре, ловзара счет дуккха лакхагӀа хила а тарлора. Ништта, духхьал цхьа вай вратарь — Колосов Геннадий — мара новкъа хӀама доацаш цунна духхьал нийсъули хиннача хӀирий футболисташа, шозза-кхозза тоха бургаш коанаӀарашта дуккха лакхагӀа гӀолла дӀахийтар. Хьаьший коанаӀарашка дуккхагӀа бургаш чутоха аьттув болаш тронесаш а бар. нагахьа санна атаке чухьийдда водаш вола шоай новкъост вай футболисташа хьаллоацаш а пхьафолча хана ше-ше бургаш чутоха гӀерташ, ловза гӀерташ уж хиначабецаре.

Цу ловзаре вай коанаӀарашка чутехача шин бургаца да — хьаьший футболист Амбалов Эрик вар. Из де цун вӀаштӀехьдаьлар ловзара 34-чей 65-чей минуташка. ШоллагӀа тайм йолваннача пхелагӀча минуте хьаьший коанаӀарашка бургаш чутехар вар хӀетта ловза юкъеваьнна вай футболист Раузов Владимир.

...Чакхбаьннаб футбола мехка чемпионата хьалхара го. КӀезига проблемаш оттаяьш цо «Терека» футболисташта а цун кулгалхошта а хьалхашка. Цудухьа шоллагӀча гоне уж проблемаш кӀезигагӀа хилийтара тӀатеӀла къахьета деза футболисташа меттел, цун кулгалхоша а.

Нохч - ГӀалгӀай футбол езарашта лаьрхӀа кепатох оаха шоллагӀча гоне «Терека» цӀагӀа хургдолча ловзарий: 7 августа — Новороссийскерча «Цементаца», 10 августе — Майкоперча «Дружбаца». 23 августе — Махачкалерча «Динамоца», 26 августе — Астраханерча «Волгараца», 10 сентябре — Волгодонскерча «Атоммашаца», 13 сентябре — Элистерча «Уралаца». 1 октябре — Таганрогерча «Торпедоца».

Сезона тӀеххьара ловзар «Терека» хургда 4 октябре Ростоверча «Ростсельмашаца».

А. БЕК.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 июль.
II ПРОГРАММА

16.55 — Дешарлоашта. Кинопрограмма.
17.35 — «Нийсархо» (нохчий меттала).
18.55 — «Дезала юкъера педагогика. «Хьакъъалца хьышташ кхоачашдара культура».
19.00 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀолла».
19.20 — КПСС ЦК июньски (1983 шера) Пленум. Деши гӀулакхи цаӀ хилар (нохчий меттала).
19.50 — «Бийса дахьъала хийла шун, берааш!»
20.00 — Хьувкъам-83», «Ялт чуэцар — из зизашки я».
20.30 — РСДРП II съезда 80 шу дизарга. Кинопередача.

22 июль.
II ПРОГРАММА

16.50 — Документальни фильм.
17.10 — Балача наха гӀуваш дара культура лакха хилийтара духхьа» (нохчий меттала).
17.20 — «Заманхо» (гӀалгӀай меттала).
17.50 — «Шоана, дайи нанойи» (нохчий меттала).
18.20 — «Цхьа минута ка цӀоашш, цхьа грамм хьуаньгш цабоабеши» (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀолла».
18.50 — «Атеистически чулацам болаш».

РАДИО

21 июль.

7.20 — Передачай программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
[illegible] — «Юрта гӀулакхаши проблемаши» (гӀалгӀай меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
8.36 — Музыкальни антракт (гӀалгӀай меттала).
8.40 — «Общественни порядок лораеш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
11.15 — «Къайле йоацаш даьхьаьнаьл». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гӀолла» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.50 — Гудермесски районан «Восточный» совхоза механизатора Мажиев Махмудега дохьийташ дола музыкальни радиооткрытка (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Патриот» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
17.31 — Концерт (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — А. Н. Афиногенов. «Гаьмардар». Радиоспектакль.
19.23 — «Илли» ансамбла концерт.
19.57 — «Маьлха чам». А. Ведзижева дувцар.
20.17 — Иллеш дӀаоал Дудаева Зелимхана.

22 июль.

7.20 — Передачай программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — «Юртара Ӏуйренаш» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский [illegible]чий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан никъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
8.36 — Инструментальни музыка (нохчий меттала).
11.15 — «Поэзе минуташ» (нохчий меттала).
11.35 — Музыка (гӀалгӀай меттала).
11.45 — «Доаттар дукха ялат дукха санна» (гӀалгӀай меттала).
15.15 — «Литературни Нохч-ГӀалгӀайче» (гӀалгӀай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Агитатор кхай тӀарча стане». Корреспонденци (гӀалгӀай меттала).
17.31 — «ЦӀа сийгаш» (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Биохимин хьайбаш леладаре: проблемаш, лелараши решенеши» (эрсий меттала).

УКВ

18.00 — А. Арбузов. «Юха а къонаьча вӀашагӀкхетар», Спектакла радиокомпозици.
19.41 — Нохч-ГӀалгӀай музыка концерт.
20.16 — Х. Цугаева юмористически дувцараш (нохчий меттала).
20.31 — «Къона таланташ» яхача цикле передача (нохчий меттала).

Хоттам

Тахан республике гӀоллеп Грозне хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш. малхбузехьарча секунде 3—8 метр чӀоагӀа мух а хьеккаш хилен фегара температура республике 23—28, Грозне 26—28 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгӀо догӀа а делхаш, малхбузехьара секунде 7—12 метр чӀоагӀа мух а хьеккаш хилен фегара температура бийсана 14—19, дийнахьа 20—25 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бахьтоххала секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кисьний — 2-85-64; корректоре — 2-89-86.

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-86.

Газет арадува шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00198. «Грозненский рабочий» издательстви типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3783.